

KRIZOVÝ KOMPAS

expertního týmu generála Pavla

“Zastropování cen energií je dobrý krok pro zabránění propadu většiny domácností do finanční tísně. Pomůže také trochu zpomalit inflaci, ta ale pořád zůstává extrémně vysoká. Projevuje se tak, že domácnosti si za své příjmy reálně koupí čím dál méně zboží, týká se to především těch s nižšími příjmy. Lidé proto šetří na službách, drahé zboží odmítají kupovat, a firmy tak budou muset snižovat marže. Vláda hasí aktuální palčivé problémy, a to je dobře. Dlouhodobě nám ale chybí vize – pro fiskální politiku, důchodovou a daňovou reformu, digitalizaci státní správy nebo transformaci vzdělávání, která je podmínkou zvýšení přidané hodnoty naší ekonomiky.”

GENERÁL PETR PAVEL

Žijeme v těžké době. V Evropě je válka a na nás dopadá energetická krize a zdražování. Trápí nás chaos a nejistota z toho, co bude. Nejsem sice ekonom ani expert na energetiku, ale vím, jak se v krizi chovat. Svolat odborníky, vyslechnout si jejich doporučení, vybrat to nejpříjemnější, rozhodnout a nést za to odpovědnost. A svá rozhodnutí jasně a srozumitelně komunikovat lidem. Tím jsem se řídil během své služby v armádě i zahraniční diplomacii a hodlám v tom pokračovat dál. Lidé se na mě obrací s mnoha dotazy, mají pocit, že jim stát nepomáhá. Já a můj poradní tým bychom jim rádi poskytli odpovědi, které jim zatím schází.

KDE JSME?

→ Jsme na začátku energetické krize, její dopady pro tuto zimu už zmírňujeme, i když příčiny zůstávají platné dál. Rostoucí ceny energií se i přes jejich zastropování výrazně promítnou do rozpočtů domácností a hospodaření firem. Ve značné nejistotě zůstávají velké firmy. Vládní kompenzační program pokryje jen malý zlomek nárůstu jejich nákladů na energie.

→ Inflace poprvé zaznamenala pokles meziročního tempa, přes to se nadále projevuje zdražováním ve většině oblastech zboží a služeb. V důsledku inflace si lidé za své mzdy mohou koupit čím dál méně zboží, reálná mzda se proto meziročně snížila skoro o desetinu.

→ Na nadcházející zimu jsme z hlediska zásob plynu dobře připraveni, vláda podle expertů udělala pro zajištění kapacit plynu z jiných než ruských zdrojů maximum. Stěžejní byl kromě plnění zásobníků nákup kapacit na dopravu plynu prostřednictvím nového LNG terminálu v Nizozemsku.

CO NÁM HROZÍ?

→ Přibližně třetina tuzemských domácností se může dostat do finančních potíží v důsledku vysoké inflace, zejména výrazného zvýšení cen energií a poklesu reálných mezd.

→ Firmy, které se teprve vzpamatovaly z covidového šoku kvůli uzavření provozu, mohou mít problém přečkat šok energetický. Budou muset snižovat marže, protože zákazníci už nejsou ochotni platit více. Pro firmy z energeticky náročných odvětví to může být vážný problém. Vzhledem k míře růstu nákladů na energie ale bude mít problémy širší spektrum firem.

→ Kvůli obrovským výdajům na zastropování cen energií (experti odhadují minimálně 170 miliard) lze očekávat další prohlubování státního dluhu, který bude zátěží pro další generace a kvůli kterému budou v rozpočtu chybět prostředky na potřebné reformy.

CO DĚLÁME?

→ Vláda zastropováním cen energií předešla dramatickému nárůstu účtů za energie v domácnostech a malých firmách. Podle expertů ale měla vláda jednat dříve, předešla by tak prohloubení frustrace společnosti způsobené obavami a nejistotou ohledně dalšího vývoje.

→ Zastropování cen energií také pomohlo zpomalit tempo růstu inflace, bez něj by mohla vyskočit o několik procentních bodů výše.

→ Naplněnost českých zásobníků plynu je na rekordních hodnotách (88 %), a to díky využití německé infrastruktury, kterou k nám proudí plyn z nového LNG terminálu v Nizozemsku, který Česku umožní snížit závislost na ruském plynu až o třetinu. Nejsme proto bezprostředně ohroženi přerušením dodávek plynu.

→ Už teď je jen díky otevření diskuze o tématu úspor na energiích citelná celková nižší spotřeba energií, přibližně o 15 %. A to v domácnostech i firmách.

KRIZOVÝ KOMPAS

expertního týmu generála Pavla

CO MŮŽEME DĚLAT?

→ Zastropování cen energií by mělo mít limit, například 80 % z celkové spotřeby domácnosti (tedy 20 % spotřeby se strop netýká), aby více motivovalo ke snížení spotřeby.

→ Domácnostem by měla pomáhat lépe zacílená opatření prostřednictvím sociálního systému. Je potřeba efektivněji využívat zejména přídavky na děti a příspěvek na bydlení, případně upravit jejich parametry, aby se finanční prostředky dostaly k těm, kteří je skutečně potřebují.

→ Vláda by měla občanům lépe vysvětlovat příčiny vysokých cen energií a přijatá řešení. V současné chvíli lidé často nemají jasno, jak fungují existující opatření. Nebo o nich dokonce ani nevědí.

→ Je třeba ještě více zjednodušit procesy žádostí a vyplácení podpory pro ohrožené skupiny obyvatel a procesy pro využití nástrojů pomoci firmám.

→ Bude nezbytné revidovat nástroje pomoci firmám. Současné kroky vlády jsou nedostatečné a hrozí nejen ztráta konkurenceschopnosti českých firem, ale často jde o existenční potíže.

→ Pokud nebude přijato řešení cen energie pro velké firmy, hrozí další zdražování zboží a služeb, omezování potřebných investic i riziko propouštění. Tomu by vláda měla předcházet vhodnými nástroji, jako je například kurzarbeit.

→ Vláda může pomoci v boji proti inflaci, například zpomalením nebo odložením plánovaného zvyšování platů státních zaměstnanců.

→ Pro lepší zvládnutí současné situace i případných šoků v budoucnu potřebujeme dlouhodobou vizi pro udržitelnost veřejných financí, ale i pro transformaci ekonomiky, kterou ale nelze správně provést bez reformy školství a většího důrazu na vědu a výzkum.

CO Z TOHO PLYNE PRO VEŘEJNOST?

→ Zastropování cen elektřiny a plynu dává domácnostem a malým firmám jistotu, že ceny energií dále neporostou. Ceny energií se sice výrazně zvýšily ve srovnání s předchozími roky, bez cenových stropů ale hrozilo, že řadě domácností vzrostou náklady na energii výrazně více, často nad únosnou mez. Přes zavedení cenových stropů je na místě energiemi šetřit.

→ Vysoké ceny potravin a dalšího zboží v následujících měsících výrazně neklesnou, neměly by ale nadále skokově růst. Inflace se do jednociferných hodnot začne vracet nejspíše až příští rok. Situace také souvisí s vývojem války na Ukrajině, proto ji nelze spolehlivě předvídat.

→ V případě tíživé finanční situace je potřeba využít všechny možnosti pomoci, které stát nabízí, například příspěvek na bydlení nebo přídavek na děti. Dá se tak zabránit propadu do dluhové pasti, který může mít dlouhodobé následky.

EXPERTNÍ TÝM

Zdeněk Tůma
Vladimír Bezděk
Jan Hartl
Milena Jabůrková
David Marek
Michal Mareš
Jakub Maščuch
Lucie Poláková
David Vávra

Více o expertním týmu na
www.generalpavel.cz/lide

